

Для спрощення розподілу загальновиробничих витрат та витрат на механізовані роботи у фермерських та малих і середніх сільськогосподарських підприємствах пропонується Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств доповнити текстом «малі та середні підприємства загальновиробничі витрати можуть не поділяти на постійні та змінні і розподіляти їх згідно з прийнятою базою розподілу».

Бібліографічний список

1. Лень В.С. Методи розподілу непрямих виробничих витрат та їх вплив на собівартість продукції / В.С. Лень // Вісник ЧДТУ. Серія економічні науки. Чернігів: ЧДТУ, 2013.— № 3 (60), С. 298-306. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ekona.org.ua/repository/view/133/>

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

3. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.01 № 132 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01>

4. Лень В.С. Основний внутрішній нормативний документ бухгалтерії: назва та зміст / В. С. Лень, І. М. Гончаренко // Проблеми і перспективи розвитку обліково-аналітичного забезпечення системи управління підприємств в умовах євроінтеграції: зб. наук. праць. — Донецьк: ДДУУ, 2012. — Вип. 232, т. XIII. — С. 206-215. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ekona.org.ua/repository/view/134/>

УДК: 657.471.76

Гуцаленко Л.В., д.е.н., професор

Марчук У.О., к.е.н.

(Вінницький національний аграрний університет)

ВПЛИВ ВИТРАТ НА ФОРМУВАННЯ СПРАВЕДЛИВОЇ ВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

АНОТАЦІЯ. У досліджено вплив витрат на формування справедливої вартості продукції в діяльності сільськогосподарських підприємств.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: витрати, справедлива вартість, оцінка об'єктів обліку, управлінський облік.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Глобалізація економіки, переливання капіталу у формі інвестицій, адекватне державне регулювання ринкового середовища передбачають постійну адекватність облікової системи, яка забезпечує формування інформації для задоволення потреб внутрішніх та зовнішніх користувачів.

Методологія оцінки об'єктів обліку у різних країнах специфічна, що робить непорівнянними національні системи обліку. З метою забезпечення порівнянності міжнародні чи регіональні організації з регулювання обліку розробляють стандарти чи правила для країн, які входять в такі організації. В умовах інтернаціоналізації та глобалізації економіки ця проблема має актуальне значення. Тому оцінка повинна відповідати міжнародним вимогам [10, с.259].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам теорії, методології обліку витрат присвячені праці як вітчизняних так і зарубіжних вчених, зокрема: Дерія В.А., Голова С.Ф., Кірейцева Г.Г., Ловінської Л.Г. Соколова В.Я. та інших вчених-економістів. Однак залишаються дискусійні питання, які потребують вирішення.

Формулювання мети і завдання дослідження. Метою статті є визначення сутності витрат та їх впливу на формування справедливої вартості продукції, що забезпечуватиме достовірність і своєчасність інформаційного простору для потреб управління.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Термінологія бухгалтерського обліку та контролю в Україні формувалася під впливом перекладу російсько-, англійської та іншої наукової літератури світу, лінгвістичний зміст яких неадекватно виражає змістову характеристику економічних понять і категорій. Різний зміст і тривалі суперечки викликає визначення витрат, затрат і видатків, що перекладені із російськомовних тлумачень «затраты», «расходы», «издержки» [8, с.84].

Е.С.Хендріксен і М.Ф. Ван Бреда вважають, що витрати являють собою несприятливий рух ресурсів, що зменшує прибуток підприємства. Більш точно — це використання або споживання товарів і послуг в процесі отримання доходу [11, с.3].

Й. Ворст, П. Ревентлоу під витратами розуміють грошовий вираз виробничих чинників, необхідних для здійснення підприємством своєї виробничої та реалізаційної діяльності. Автори також розглядають витрати втрачених можливостей, під якими розуміють витрати та втрати доходу, які виникають за рахунок

віддачі переваги при наявності вибору одного із способів здійснення господарських операцій при відмові від іншого можливого способу. Оскільки витрати втрачених можливостей передбачають наявність вибору між двома можливими варіантами, то їх також називають альтернативними витратами (або альтернативною вартістю) [2, с.50–51]. Я. В. Соколов вважає, що затрати (затраты) — це та частина витрат, яка відноситься до даного звітного періоду. До них належать: 1) витрати, які виникли в даному звітному періоді і не капіталізуються в цьому звітному періоді; 2) декапіталізовані активи, тобто ті витрати, які раніше, у попередні звітні періоди, були капіталізовані, а в даному звітному періоді зараховуються як затрати [12, с.47].

На думку В.А. Дерія термін «затрати» можна використовувати лише тоді, коли йдеться про затрату конкретного часу (людиноднів, людино-годин), матеріалів (кілограмів, центнерів, тонн, одиниць і т. д.), реальних грошей (готівки) на придбання товарно-матеріальних цінностей [5, с.206].

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» за редакцією В. Т. Бусола витрати трактуються як гроші, кошти, витрачені на що-небудь [1, с.157], а затрати — як те, що затрачено; витрати [1, с.429].

В умовах світової фінансової кризи, яка спричинила банкрутство значної частини вітчизняних підприємств, працівники облікових служб цих підприємств зобов'язані постійно забезпечувати реальну економію витрат і контролювати ті напрямки витрат, які перебувають нині під особливим як внутрішнім, так і зовнішнім контролем. Кризові умови зумовлюють значне зменшення витрат підприємств, особливо тих, які не є виробничими і першочерговими.

Зменшення витрат підприємства в умовах світової фінансової кризи переважно здійснюють за такими напрямками: адміністративні витрати; витрати на оренду; витрати операційної діяльності; суми на розрахунки з покупцями і замовниками, постачальниками та підрядниками, з різними дебіторами, за іншими операціями, за виплатами працівникам підприємства тощо; витрати на збут готової продукції, товарів, робіт, послуг і т. д. [5, с. 205-206].

Визначаючи витрати як чинник впливу на зменшення активів фірми, логічно оцінювати вартість товарів і послуг на період їх використання підприємством. Термін «вартість» (value) має багато значень, однак він визначає ціну обміну товарів і послуг на ціну їх альтернативного використання. З іншого боку, доцільно запропонувати, щоб витрати оцінювались з позиції угод, в яких

підприємство бере участь, і які виміряні минулими, поточними та майбутніми грошовими витратами. З будь-якого погляду вплив оцінки на прибуток полягає в тому, щоб визначити суми, які відносяться до поточного періоду, та відкласти на майбутнє ті суми, які являють собою перетворення товарів і послуг, що мають бути використані в майбутніх періодах [13, с.246].

Застосування справедливої ціни на сільськогосподарську продукцію у розвинених країнах не створює проблем з оцінкою продукції, оскільки існування форвардних і ф'ючерсних контрактів та товарної біржі дає змогу сільськогосподарському виробникові ще задовго до моменту продажу знати рівень цін на продукцію [4].

Введення в облік терміну *«справедлива вартість»* в Україні викликало бурхливі дискусії щодо її сутності та впливу на достовірність відображення в звітності фінансових результатів діяльності підприємств, в тому числі сільськогосподарських.

Г.Г. Кірейцев зазначає, що *«справедлива вартість»*, не в змозі бути основою облікової оцінки як прийому квантифікації економічного відтворення і тому не може складати основу методології вимірювання фактів господарського життя [6, с.6]. В своїх дослідженнях Г.Г. Кірейцев знаходить підтримку і теоретиків Заходу, що додатково посилює наукову позицію прихильників традиційної економічної парадигми, згідно з якою за справедливую вартість має визнаватися ціна, *«що складається з витрат плюс «розумна» націнка — чистий прибуток»* [3, с.20].

На думку В.Б. Моссаковського, справедлива вартість для оцінки продукції при первісному визнанні в умовах України має обмежене поширення через нерозвинену систему ринкових відносин [9, с.187]. На думку Т.Кучеренко справедлива вартість активів і доходів, необхідних для покриття майбутніх зобов'язань і витрат в умовах реального ринкового середовища, характеризує ефективність управління контрольованими ресурсами у звітному періоді [7, с.28].

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. На сьогодні управлінському обліку, який забезпечує внутрішній контроль за виробничими витратами, не приділяється значної уваги щодо впливу на них зовнішніх чинників макросередовища та його стратегічному розвитку. Дослідження показали, що існуюча система обліку побудована за П(С)БО, але організація управлінського обліку та маркетингових досліджень вкрай недостатньо створюють умови виявлення та точного бачення конкурентної ситуації на ринку та формування справедливої вартості сільськогосподарської продукції.

Бібліографічний список

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] (з дод., допов. та CD) / уклад. голов. ред. В. Т. Бусел. — К., Ірпінь : ВТ «Перун», 2007. — 1736 с.
2. Воронцовский А. В. Конечные результаты производства и методы их определения / А. В. Воронцовский. — Л. : Ленинградский ин-т, 1987. — 199 с.
3. Герасимук І. В. П(С)БО 30 «Біологічні активи»: історичні, соціальні і економічні проблеми адаптації до вітчизняної облікової культури / І. В. Герасимук // Облік і фінанси АПК. — 2007. — № 11–12. — С. 18–22.
4. Гуцаленко Л.В. Адаптивна система обліку і контролю результатів діяльності сільськогосподарських підприємств: монографія / Гуцаленко Л.В. — К.: ННЦ ІАЕ, 2010. — 372 с.
5. Дерій В. А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю: монографія. — Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. — 272 с.
6. Кірейцев Г. Г. Бухгалтерський облік та науковці, що генерують ідеї його розвитку / Г. Г. Кірейцев // Бухгалтерія в сільському господарстві. — 2008. — № 20. — С. 3–7.
7. Кучеренко Т. Регламентування облікової політики фінансової звітності / Т.Кучеренко // Бухгалтерський облік і аудит. — 2009. — №5. — С. 24–34
8. Мних Є. В. Адаптивність змістових характеристик економічних понять і категорій у системі бухгалтерського обліку та контролю / Є. В. Мних // Фінанси України. — 2006. — № 8. — С. 83–86.
9. Моссаковський В. Б. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні : моногр. / В. Б. Моссаковський. — К. : Інтерпрекс ЛТД, 2009. — 326 с.
10. Пушкар М. С. Метатеорія обліку або якою повинна стати теорія : моногр. / М. С. Пушкар / Тернопільська акад. нар. госп-ва. — Тернопіль : Карт-бланш, 2007. — 359 с.
11. Романов А. Н. О международных тенденциях в развитии бухгалтерской профессии / А. Н. Романов, О. М. Островский, В. В. Ковалев // Бухгалтерский учет. — 2004. — № 4. — с.243
12. Соколов В. Я. Учет затрат — от теории к практике [Текст] / В. Я. Соколов // Бухгалтерский учет. — 2005. — № 6. — С. 44–47
13. Хендрисксен Э. С. Теория бухгалтерского учета / Э. С. Хендрисксен, М. Ф. Ван Бреда ; под ред. проф. Я. В. Соколова ; [пер. с. англ.]. — М. : Финансы и статистика, 1997. — 576 с.